

2023. július 12.

RÍTUSAKADÉMIA

1.szám

időszakosan megjelenő online folyóirat

A liturgia ideje

Dr. Maróti Gábor

A keresztény kultuszrend nem izolálható a vallástörténeti és vallásfilozófiai háttér tényektől, mert minden egyedisége és lelki jelentősége mellett, nem függetlenül és elzártan fejlődött, hanem organikus emberi közegben.

2. oldal

A liturgikus visszaemlékezés

Dr. Maróti Gábor

Valamennyi vallási közösség történetére és kultikus jeleire jellemző az anamnetikus (visszaidéző, felelevenítő, emlékező, felidéző) megközelítés.

3. oldal

Győr-Gyárvárosi orgona

Dr. Maróti Gábor

A Győr-Gyárvárosi Plébániatemplom karzatán jelenleg egy 19.századi műemlékorgona áll, amelyet az egyházközség szükséghelyzetben vásárolt 1981-ben.

4. oldal

Győr-Gyárvárosi orgona lemezfelvétele

Benedek András

Győr Gyárváros városrészében áll az 1929-ben épült Jézus Szíve Plébániatemplom. A ma benne található orgonát ismeretlen cég készítette, a II. világháborúban elpusztult Angster orgona helyett 1980-ban helyezték el itt.

4. oldal

IMPRESSZUM

Szerkesztő és üzemeltető: Benedek András

Elérhetősége: templomi.hangfelvetel@gmail.com

E-mail: ritusakademia@gmail.com

A tárhelyszolgáltató adatai: bloglap.hu

Alapítva: 2023

Dr. Maróti Gábor

A liturgia ideje

A keresztény kultuszrend nem izolálható a vallástörténeti és vallásfilozófiai háttér tényektől, mert minden egyedisége és lelki jelentősége mellett, nem függetlenül és elzártan fejlődött, hanem organikus emberi közegben. Az antik kor embere természeténél fogva istenkereső volt. Az ateizmus világnézetként a modern társadalom-filozófiák szellemi termékeként jelent identitást, azonban természetes körülmények között, a vallástörténet korábbi rétegeiben nem vált jellemzővé.

Az istenkereső ember számára az idő a személyesen megélt mennyiség mellett elsősorban élményminőség. A jólétre, biztonságra és a körülvevő közeg megértésére törekvő személy természetes és normális késztetése, hogy az élet jó legyen; ezért más-más képzetek társulnak az idő egyik és másik szakaszához (nappal, éjszaka, ébredés, elalvás, kezdet, elmúlás, fény, sötétség). Az élményminőséget meghatározó fizikai időkeret a kultusz alanya számára mindig lelki és szellemi tényezőként határozta meg a szertartásokban

történő részvételt és annak típusát, célját. A világos az élők ideje volt, a sötétség a holtaké.

A keresztény ember számára az idő fizikai kerete a gondviselő Isten személyéhez és létbentartó tetteihez kötődik, ezért a liturgikus időnek mindig van hálaadó karaktere is. A gondviselés passzív jellege (irgalom) állandó imatéma ('eltűr, ismer, megbocsát, visszafogad a közösségébe'); emellett a cselekvő gondviselés ('felemel, megajándékoz, vezet') tématait is egy-egy napszakhoz, időszakaszhoz kötik a hagyományos keresztény rítust. A végső idők beteljesedett állapota (eszkaton) és a pillanatnyi idő között a liturgia a „visszaható manőverben” (Lengeling) találja meg a célirányú cselekvés modelljét: „Nem a kezdeti ideális állapot, Isten és ember élményközelsége határozza meg az időt, hanem az eszkatologikus kiteljesedés értékközösségéből merített visszaható erővel való lelki és egzisztenciális egyesülés időben megjelenő létminősége.” (H.B. Meyer)

A liturgia ideje nem egyoldalúan értelmezett jelen és nem is elsősorban folyamat, hanem a felismert fizikai idő rétegeinek a metszeteként

valamennyi idősík üdvtörténeti és üdvrendi tartalmának célorientált összefoglalása elsősorban abban az értelemben, hogy Krisztus jelenléte és imádsága az örökkévalóság. Ebből lép ki és helyezkedik vissza a liturgikus csend és a cselekmény, tehát a liturgiában megélt idő önmagában másodlagos fizikai eszköz és nem a lét abszolút fóruma, hanem a létabszolútummal történő reális érintkezés alkalmazott kerete. Ez a közeg teszi lehetővé a visszaemlékezés (anamnézis) kultikus folyamatában az idő és létkorlátoktól való függetlenedés keretében megtörténő megjelenítést, ami a megtörtént és a jelen közötti egységhez vezet. A liturgikus idő ebben a folyamatban kiemeli a funkcionális, hétköznapi keretektől és a liturgikus anabázis emelkedett létminőségébe helyezi a személyt. A tevékeny és tudatos liturgikus részvétel zsinati elvének érvényesüléséhez nagy mértékben szükség van a rítusalany és a megélt idő közötti reális élményminőség összhangjára, megértésére és fejlődésére. Ez a szükséglet indokolja a liturgiaesemény körülményeinek felemelő, ünnepélyes és méltóságot tükröző eszközelem rendjének kialakítását.

Dr. Maróti Gábor

A liturgikus visszaemlékezés

Valamennyi vallási közösség történetére és kultikus jeleire jellemző az anamnetikus (visszaidéző, felelevenítő, emlékező, felidéző) megközelítés. Vallástudományi értelmezésben ez a terminológia arra utal, hogy a vallási közegben megjelenő rendszeresített tanítás jellemzően egy korábban tényszerűen vagy vágyott jelleggel megtörtént, a közösség identitását meghatározó és rögzítő esemény felidézésével a kultusz középpontjához kötődő tényre hívja fel a figyelmet.

A vallási tanítás anamnetikus módszere azért vált évezredekken át szükségessé, mert a kultuszközösségek csak a legfejlettebb társadalmakban tehették meg, hogy írásban rögzített módon adják tovább a közösség tagjainak a szükséges információkat, ezért a szájhagyomány rögzülése érdekében a visszaemlékezési stratégia alkalmazásával tartották fenn a szükséges tényszerű vagy lelki információkat a beavatott vagy arra készülő tagok között.

Az Ószövetség vallásának anamnetikus tartalma (a visszaemlékezés tárgya) elsősorban az egyiptomi kivonulásra és a választott nép számára adott élettér

elfoglalására irányul. A Mennyei Atya kiválasztotta, sajátjává avatta, vezette és megajándékozta a szent népet, amelyből az ígélet szerint megszületik és a nép közé lép a Megváltó, ezért az ószövetségi liturgia anamnézise azokra az üdvtörténeti eseményekre irányul, amelyek történeti és identitást megalapozó jelleggel az isteni hivatás, elkülönülés (monoteizmus) és a kiválasztottság tudatát aktualizálták a választott nép lelkiségében. A szabadulás nem a céltalan szabadság érdekében, hanem a további küldetés megvalósulása miatt történt; így a csapások nem öncélú, hanem az egész teremtettség javát elősegítő eseményekké válnak.

A keresztény liturgikus visszaemlékezés anamnézise elsősorban nem a múltban megtörtént események felidézése (amellett, hogy a zsidó liturgia anamnetikus témaközösségében szinte valamennyi kinyilatkoztatott ószövetségi emlék fenntartásában osztozik az izraelita kultusz tanításaival), nem is csak az üdvtörténeti eseményekre való visszatekintés, hanem a megjelenítő megemlékezés. Az ószövetségi liturgikus visszaemlékezéshez annyiban közel áll a

keresztény anamnetikus tipológia, hogy a felidézett események tartalma meghatározza a vallási identitást: az ószövetség keretében elhangzott ígérek a Fiú személyében és áldozatában maradéktalanul beteljesednek, azonban az információ gesztikuláris és szimbolikus felidézésén túl fenomenológiai tartalmat is hordoz.

A liturgikus visszaemlékezés keretében a keresztény közösség számára az anamnetikus tartalom elsősorban nem a múltban megtörtént eseményre vonatkozó irodalmi, elméleti, dogmatikus vagy szintetikus információ, hanem a tényszerűen egyetlen időpontban megvalósult eseménnyel való aktuális és dinamikus létegyeség. Ez egyetlen időhorizont tartalmi megvalósulását eredményezi a vallási tudat és az emberi egzisztencia számára: a Krisztus húsvéti tettére (áldozat, feltámadás) történő liturgikus visszaemlékezés, a mennybemenetel és a Lélek elküldése, a liturgiában tudatos és tevékeny módon résztvevő rítusalany számára nem felidézett elméleti információ, hanem a lételjesség valóságába történő ünnepélyes és személyes beavatás.

Dr. Maróti Gábor

Győr-Gyárvárosi orgona beruházás

A Győr-Gyárvárosi Plébániatemplom karzatán jelenleg egy 19.századi műemlékorgona áll, amelyet az egyházközség szükséghelyzetben vásárolt 1981-ben. A restaurált hangszer nem alkalmas a templom liturgikus és művészeti igényeinek a maradéktalan kielégítésére.

A szentélyben álló orgona (Angster/22r,II.m-P) a II. Világháború során teljesen megsemmisült. A Győri Székesegyház folyamatban lévő orgonaberu-

házási projektjének a keretében, a Győri Egyházmegye a Gyárvárosi Egyházközségnek ajándékozta a székesegyházi orgona (Szakács I., IVm. 86r-P) északi mellékművét (Takács, IIm. 22r-P).

Az elektromos regisztervezérlésű 2 manuális, pedálos orgona a Gyárvárosi Templom szentélyében kerül elhelyezésre Varga László orgonaszakértő, orgonaépítő mester közreműködésével (kivitelező: Varga L., műszaki ellenőr: Dr. Maróti G.) 2023-ban.

A szentélyben, az eredeti orgona helyén feltelepítendő orgona a templom stílusegységére vonatkozó örökségvédelmi elv érvényesülésének érdekében az első építési ütemben nem a jelenlegi neobarokk szekrényben épül, hanem tartó-takaró szerkezet keretében, külső játékasztal vezérlésével. Az anyagi források függvényében, a második építési ütemben végleges homlokzati szekrény épül.

Benedek András

Győr-Gyárvárosi orgona lemezfelvétele

Győr Gyárváros városrészében áll az 1929-ben épült Jézus Szíve Plébániatemplom. A ma benne található orgonát ismeretlen cég készítette, a II. világháborúban elpusztult Angster orgona helyett 1980-ban helyezték el itt.

Ma a templom főbejárat feletti karzatán található orgona eredetileg 6 regiszteres, pedál nélküli pozitív volt, és vélhetően a 19. sz. közepén, második harmadában épülhetett, ismeretlen mester műve. A hangszer a hegyeshalmi műemlék-templomból

került Gyárvárosba, ahol Szakács István állította azt fel 1980-ban. A „Győr-gyárvárosi plébánia templomi leltára a 2000. évről” a következő bejegyzést tartalmazza az orgonáról: „1840-ből, Hegyeshalom-ból, 1 man., 8 reg., mechn, szűkített ped., elektr. fűjt., itt 1980.” (A forrást Győri Imre kanonok-plébános bocsátotta rendelkezésünkre.)

Az orgona jelenleg egymanuális, pedálos, 8 regiszteres, vezérlését tekintve továbbra is mechanikus, csúszkaláda rendszerű. Nyilvánvaló, hogy ezt

a kis hangszert ideiglenes megoldásnak szánták addig, amíg a templom méreteihez és kvalitásához megfelelő új orgona meg nem épül.

Felújítása, rekonstruálása elkerülhetetlenné vált: 2017-ben készítette el a Soproni Orgonaépítő Kkt. (Szabó András, Szarka György). A felújított hangszeren 2018 januárjában hangfelvételt készült, melyen Dr. Maróti Gábor orgonál. A hangfelvételt magam készítettem, mely [meghallgatható erre a linkre kattintva a YouTube-on](#).

